

ruși față de propriul lor popor și atrăgând atenția că aceeași comportare s-ar putea extinde și asupra Poloniei.

Nu-l susține nici pe regele Suediei¹, care este încă un copil, iar « R.P. naszey teras nie dsieczyczya potrzebuie alie virum perfectum potentem in honore non succumbentem » (Republica noastră nu are acum nevoie de un copil, ci de un bărbat *perfectum potentem in honore non succumbentem*) f. 30. În plus, acesta nici n-ar putea să domnească peste cele două țări despărțite de mare, căci este tîntuit cu legămint de pămîntul Suediei: « bo przysiega krol sweczky ziemye swey nigdzye niewyeszdeczac. a skoroby ras wyahal niepuszczono by go tam wyczy » (căci jurămintul regilor suedezi este să nu plece nicăieri de pe pămîntul Suediei, iar dacă pleacă o dată, nu-l mai primesc înapoi), f. 30—30 v.

Este de remarcat de cită abilitate dă dovadă autorul susținînd candidatura lui Ernest de Habsburg. Știînd că poporul polonez vede în Casa de Austria unul din dușmanii săi de veacuri, care acaparase deja coroanele cehă și ungară, și știînd de asemenea că chiar în sinul mării nobilimi această candidatură va întîmpina opoziție, fie chiar și în persoana cancelarului și marelui hatman al Coroanei, Jan Zamojski « cel mai aprig adversar al Habsburgilor »², autorul încearcă să prezinte dușmănia dintre polonezi și germani ca pe o obișnuită animozitate între vecini: « W takowy condyciey naszy mim zdanyem ogliedacz sie niepotrzeba na tho ysz między Miemczy a Poliaky iakoby przirodzona iakas dissensia zdawna sye pokazuie. Bo to od pocztku swiata i po wszem swieczye wywalzo ze nablisse narody zawsze ku sobie wasnîmy bely. tak i dzys Francuzowy z Hispany. Anglicowye zkoty » (În asemenea condiții ca ale noastre, după părerea mea nu trebuie să ne uităm la faptul că între nemți și polonezi a existat o disensiune parecă înnăscută, de demult. Căci de la începutul lumii și pe tot pămîntul a fost tot așa, că popoarele cele mai apropiate au fost certate între ele, cum sînt și astăzi francezii cu spaniolii, englezii cu irlandezii), f. 32.

Mai mult decît atît, propunînd candidatura arhiducelui de Habsburg, încearcă să lase impresia că este obiectiv și că ține cont în primul rînd de opinia publică. Nu neagă că sînt unii care îl resping pe candidatul casei de Austria deoarece îi știu pe germani agresivi și cu totul deosebiți de felul de a fi al polonezilor. Dar, arată el, sînt și alții care consideră că « e mai bine să te îndrepti spre un stat cu o cultură mai avansată și mai înaintat », care la nevoie poate să apere Polonia de pericolele din afară.

Pe măsură ce scrie mai mult despre Habsburgi însă, uită de aparența inițială de obiectivitate și declară direct: « Vdac sie indzy nie wydzkiem ieno do Rakuskiego domu, ktery iusz od wielya lyat za cznota, pobosznoszczya wiara sprawiedlywosczya lyuczkośczya skromnoszczya do tego przotku przeth wszistkimy Pany Chrześcianskimy przyszedł » (Nu vād unde ne-am îndrepta în altă parte decît la Casa de Austria, care de mulți ani prin cinstea, pioșenia, credința, dreptatea, omenia, modestia ei a ajuns să stea în fruntea tuturor regilor creștini), f. 31 v. Elogiile aduse acestei case, care « datorită proriei divine » are mulți fii, ca « o compensație » pentru lipsa de moștenitori a ultimului Jagiellon, este impletită cu o condiție matrimonială: vlăstarul casei de Austria ales rege ar trebui să se căsătorească cu principesa Anna, sora regelui decedat. În felul acesta, zestrea lăsată de Sigismund August prin testament surorii sale n-ar mai fi instrăinată. Plasarea acestui argument material tocmai în momentul în care nobilimea încearcă să acapareze cît mai mult din averile regale, sub aparența tutelării lor, este menit de a da lovitură de grație și face dovada unei mari abilități politice a autorului.

3. În același spirit este scris și articolul demascator *Nowini o krolu franczuskym y braczye iego* (Noutăți despre regele francez și despre fratele lui), f. 111 v — 116 v. Autorul anonim adversar al partidului filofrancez combate candidatura lui Henri de Anjou, aducînd ca principal argument prigoana desfășurată împotriva protestanților de către dinastia de Valois, reprezentată atunci la tronul Franței oficial de Carol al IX-lea, iar din culise de Ecaterina de Medicis, mama acestuia. Pe regele francez autorul îl acuză că mai întîi « a arătat prietenie evangheliștilor și chiar s-a însoțit cu ei », după care, spre a întări această prietenie, și-a dat chiar sora, pe Marguerite, drept soție regelui Navarrei (« Na koniec tego wziasku przyaŃny. siostry swey wydanem za kroya Nawarskiego podwierdzye vmislyol »), f. 112. Dar că după ce a obținut această prietenie a pornit prigoana împotriva lor, mai întîi prin asasinarea amiralului de Coligny, apoi prin măcelul din noaptea Sfintului Bartolomeu, care încununează prima perioadă a războaielor religioase din Franța (1562—1572).

« 24 die augusti skoro dzwonkyem znak sye dal zaras Gwizowye s komitiwa swoya we wzitkye domy kedy przez 30 Panow przednych belo rosno na gospodach wpadszy na lozach zadny zdradzie niemislyacz za Miralem pozabiany pomordowany. asz do dnya po vliczach przed dwor kroyewsky na kupe w blotho wywloczeny bely kady asz do trzeczego dnya » (Pe

¹ Ideea alianței cu Suedia a apărut încă din timpul lui Sigismund August. Cf. K. Lepszy, *Rzeczpospolita Polska w dobie sejmju inkwizycyjnego (1589—1592)*, Cracovia, 1939, p. 25.

² Kazimierz Lepszy, *op. cit.*, p. VI.